

İlgili Kanun / Madde
506 S. SGK. /68

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2020/8496

Karar No. 2021/6623

Tarihi: 20.05.2021 ÖLÜM AYLIĞI

- HEM ANA/BABADAN HEM EŞTEN KIZ ÇOCUĞUNA ÖLÜM AYLIĞI BAĞLANMAYACAĞI
- KIZ ÇOCUĞUNA ANA/BABA VEYA EŞTEN HANGİSİ FAZLA İSE FAZLA OLANIN ÖLÜM AYLIĞI OLARAK BAĞLANACAĞI

ÖZETİ: Madde metninden ve gerekçesinden de anlaşılacağı üzere Geçici 91. madde ile 06.08.2003 tarihinden önce hak sahibi olan kız çocuklarının kendi çalışmaları dışında isteğe bağlı sigortalı olarak veya hak sahibi olarak gelir veya aylık almaları halinde önceden aldıkları ölüm geliri veya aylığın kesilmesini önlemek, 5510 sayılı Kanunun düzenlemesine kadar gelir/aylık almalarını devam ettirmek ve gelir/aylık kesilmişse istirdadını engellemek ve 506 sayılı Kanunun 68. maddesi ile ilgili farklı uygulamaları gidermek amaçlanmıştır.

Sonuç olarak, 02.07.1973 tarihinde 1753 sayılı Kanun ile getirilen 506 sayılı Kanunun 68. maddesinde düzenlenen “evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almağa hak kazanan kimseye bu aylıklardan fazla olanı ödenir” hükmü aynı kanunun geçici 91. maddesi ile yürürlükten kalkmamış olup, uygulanmaya devam etmiştir. 02.07.1973 tarihinden sonra 506 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi kız çocuğu sıfatıyla hem eşten hem de ana/babadan gelir veya aylığın ikisi bir arada alınamayacak ve hak sahibi aksini talep etmediği sürece bu ölüm aylıklarından fazla olanı ödenecektir. Kaldı ki 5510 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi kapsamında kazanılmış haktan da söz etmek mümkün değildir.

DAVA: Dava, ölüm aylığı bağlanması gerektiğinin tespiti ile aksi Kurum işleminin iptali istemine ilişkindir.

İlk Derece Mahkemesince, hükümde belirtilen gerekçelerle davanın kabulüne dair verilen karara karşı davalı Kurum vekili tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 33. Hukuk Dairesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 33. Hukuk Dairesince verilen kararın, davalı Kurum vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Zeynep Bağcı tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

I) DAVACININ İSTEMİ:

Dava, davacının muris babası Ali Yılmaz'dan dolayı ya ölüm tarihinden ya da Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat edildiği tarih olan 24/07/2017 tarihinden itibaren ölüm aylığı bağlanması gerektiğinin tespiti istemine ilişkindir.

II) DAVALI CEVABI:

Davalı Sosyal Güvenlik Kurumu vekili tarafından davanın reddine karar verilmesi talep edilmiştir.

III) MAHKEME KARARI

A) İLK DERECE MAHKEMESİNİN KARARI:

İlk Derece Mahkemesince, 506 sayılı mülga Sosyal Sigortalar Kanununun Geçici 91 inci maddesi kapsamında, SSK statüsünden ve dava tarihinden itibaren ölüm-yetim aylığı almaya hak kazandığının tespitinin mümkün olduğu belirtilmek suretiyle “davanın kabulüne, davacının babası Ali Yılmaz'dan yetim aylığının 24/07/2017 tarihiden itibaren bağlanması gerektiğinin tespitine, buna aykırı Kurum işleminin iptaline” karar verilmiştir.

B) BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİNİN KARARI:

Bölge Adliye Mahkemesince “davalı Sosyal Güvenlik Kurumu vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine ” karar verilmiştir.

IV) TEMYİZ TALEBİ:

Davalı Sosyal Güvenlik Kurumu vekili tarafından sunulan temyiz dilekçesi ile 506 sayılı Kanunun 68. maddenin VI numaralı bendi gereği davanın reddinin gerektiği özet olarak belirtilerek Bölge Adliye Mahkemesi kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince kurulan hükmün bozulmasına karar verilmesi talep olunmuştur.

V) DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEREKÇE:

Eldeki davada, 16.11.1988 tarihinde vefat eden 506 sayılı Yasa kapsamında sigortalı olan eşi üzerinden ölüm geliri ve ölüm aylığı alan davacı, babasının 27.09.1998 tarihinde vefatından sonra açtığı bu dava ile eşinden almakta olduğu gelir ve aylıkların yanı sıra babasından dolayı da hak sahibi sıfatıyla ölüm geliri alması gerektiğinin tespitini istemiş, Mahkemece davanın yasal dayanağının 506

sayılı Yasanın 68. ve Geçici 91. maddesi olduğu kabul edilerek yazılı şekilde karar verilmiş ise de, verilen kararın yanlışlığı değerlendirmeye dayalı olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıntıları Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 19.04.2017 günlü ve 2015/10-841 Esas, 2017/787 Karar sayılı ilamında belirtildiği üzere; davaya konu uyuşmazlık, davacının 506 sayılı Kanun kapsamında sigortalı iken 16.11.1988 tarihinde vefat eden eşinden dolayı aldığı ölüm aylığı ile birlikte ayrıca 506 sayılı Kanun kapsamında sigortalı iken 27.09.1998 tarihinde vefat eden babasından dolayı da ölüm aylığı alıp alamayacağı noktasında toplanmaktadır.

Bilindiği üzere, sosyal güvenlik hakkı temel insan haklarından olup, uluslararası hukuk normları ile Anayasada güvence altına alınmıştır. Bireyleri toplum içinde iktisadi bakımdan desteklemeyi, muhtaçlığa düşmesini önlemeyi, sosyo – ekonomik ve fizyolojik risklerin sonuçlarına karşı korumayı hedef alan bir hakır (K. Arıcı, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara 2015, s.95).

Ölüm ise gerçekleşmesi mutlak, ancak ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen tipik bir sosyal güvenlik riskidir (K. Arıcı, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara 2015, s.386). Bu risk hak sahibi konumunda olan dul eş ve yetim çocuk yönünden etkili olacaktır. Sigortalının ölümü ile birlikte sağ kalan hak sahibi aile bireyleri gelir kaybına uğrayacak bu nedenle sosyal güvenlik yönünden bir korumaya gereksinim duyacaklardır. İşte bu noktada ölüm sigortası ile risk altında olan hak sahiplerinin sosyal güvenlik hakları koruma altına alınmıştır.

Ancak sosyal güvenlik hakkının kullanımı yasa ile sınırlanmış ve belirli koşulların varlığına bağlanmıştır. Sigortalının ölümü ile birlikte sosyal güvenlik hakları koruma altına alınan hak sahiplerinin de ölüm sigortasından yararlanabilmeleri için kanun koyucu tarafından belirli sınırlamalar getirilmiştir. İşte 506 sayılı Kanununun 68. maddesinin son fıkrası da bu sınırlamalardan biridir.

506 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi kız çocuğu sıfatıyla, ölüm aylığı bağlanma koşulları ile bağlanmış ölüm aylığını kesme nedenleri anılan Kanununun 68. maddesinde düzenlenmiştir.

506 sayılı Kanununun 02.07.1973 tarihli 1753 sayılı Kanun'un 2. maddesi ile yeniden düzenlenen 68. maddesinin I/C-a bendine göre; "yaşları ne olursa olsun evli olmayan, evli olmakla beraber sonradan boşanan veya dul kalan", "Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi bir işte çalışmayan, buralardan gelir veya aylık almayan" kız çocuklarına ölüm aylığı bağlanabilecektir. Aynı maddenin VI. bendi hükmüne göre de; kız çocuklarına bağlanan ölüm aylıkları Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi işlerde çalışmaya başladıkları ya da evlendikleri tarihi takip eden devre başından itibaren kesilecektir. Ayrıca VI. bendin son cümlesinde; "... evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almaya hak kazanan kimseye bu aylıklardan fazla olanı ödenir..." düzenlemesine yer verilmiştir.

06.08.2003 tarihinde yürürlüğe giren 4958 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile 506 sayılı Kanun'un 68. maddesine ek düzenleme yapılarak, anılan maddenin VI

numaralı bendindeki "çalışmaya" kelimesinden sonra gelmek üzere "buralardan gelir veya aylık almaya" ibaresi eklenmiştir.

Öte yandan 4958 sayılı Kanun'un 53. maddesi ile 506 sayılı Kanuna getirilen Ek 47. madde ile de "kız çocuklarının sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerdeki sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışmaya başlamaları veya bu ülkelerin sosyal güvenlik kuruluşlarından gelir veya aylık almaya başlamaları" bağlanmış gelir ve aylıklar bakımından kesme nedeni sayılmıştır.

Söz konusu yasal düzenlemeler bütün halinde değerlendirildiğinde, 506 sayılı Kanun'un 68. maddesinin son fıkrasında sosyal güvenlik hakkına bir sınırlama getirilerek vefat eden eş ile vefat eden babadan dolayı hak sahibi sıfatıyla ölüm aylığı almaya hak kazananlara bu aylıklardan fazla olanının ödeneceği düzenlenmiştir.

506 sayılı Kanun'un 68. maddesinin ilk düzenlemelerinde erkek ve kız çocuklarına ölüm aylığı bağlama şartları bakımından farklılık oluşturulmuştur. Erkek çocuklarına aylık bağlanabilmesi için Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık almama şartı arandığı halde, kız çocukları için Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi gelir veya aylık almama şartı aranmıştır. Yani erkek çocukları, kendi çalışmaları nedeniyle Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi gelir veya aylık alırlarsa aylıkları kesilirken, kız çocukları kendi çalışmaları yanında hak sahibi olarak da gelir veya aylık alırlarsa aylıkları kesilecektir. Kanunun bu şekilde düzenlenmesi ölüm aylığı bağlanan kız çocuklarının aleyhine yorumlara sebep olurken ve Kurumun 1753 sayılı Kanun sonrası ortaya çıkan farklı uygulamaları nedeniyle 506 sayılı Kanuna 5386 sayılı Kanun ile 09.07.2005 tarihinde Geçici 91. madde eklenmiştir.

Geçici 91. maddeye göre 06.08.2003 tarihinden önce hak sahibi kız çocuklarına bağlanan gelir ve aylıklar; bunların evlenmeleri, Sosyal Sigortaya, Emekli Sandıklarına tabi çalışmaları veya kendi çalışmalarından dolayı buralardan gelir veya aylık almaları halleri hariç olmak üzere geri alınmaz. Maddenin 6. ve 7. fıkrası ile de birinci fıkraya göre aylığın kesilmesi önlenebilenlerin 01.10.2008 tarihine kadar aylık almaya devam edecekleri düzenlenmiştir.

İlgili maddenin gerekçesinde "506 sayılı Kanununun 23. ve 68 inci maddelerinde 21.06.1973 tarihli 1753 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle getirilen ölüm geliri veya aylığı bağlama şartları içerisinde yer alan "buralardan gelir veya aylık almayan" ibaresi, başlangıçta kız çocuklarının hem kendi çalışmalarından hem de hak sahibi olarak sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almamaları olarak yorumlanıp uygulanırken, bilahare uygulama değiştirilerek yalnızca kendi çalışmalarından dolayı sosyal güvenlik kurumlarından gelir veya aylık almama olarak yorumlanmış ve uygulanmıştır. 23.12.1981 tarihinden 6.8.2003 tarihine kadar söz konusu ibarenin kız çocuklarının yalnızca kendi çalışmalarından dolayı gelir veya aylık alma olarak yapılan Kurum genel uygulaması dahilinde hak sahibi kız çocuklarına ölüm geliri veya aylığı bağlanmış ve ödenmiştir. Bu gelir ve aylıkların

kesilmesinin ve geri alınmasının ortaya çıkaracağı mağduriyetler nazara alınarak belirtilen uygulama dâhilinde bağlanan gelir ve aylıkların kesilmemesi ve geri alınmaması öngörülmüştür.” denilmiştir.

Madde metninden ve gerekçesinden de anlaşılacağı üzere Geçici 91. madde ile 06.08.2003 tarihinden önce hak sahibi olan kız çocuklarının kendi çalışmaları dışında isteğe bağlı sigortalı olarak veya hak sahibi olarak gelir veya aylık almaları halinde önceden aldıkları ölüm geliri veya aylığın kesilmesini önlemek, 5510 sayılı Kanunun düzenlemesine kadar gelir/aylık almalarını devam ettirmek ve gelir/aylık kesilmişse istirdadını engellemek ve 506 sayılı Kanunun 68. maddesi ile ilgili farklı uygulamaları gidermek amaçlanmıştır.

Sonuç olarak, 02.07.1973 tarihinde 1753 sayılı Kanun ile getirilen 506 sayılı Kanunun 68. maddesinde düzenlenen “evliliğin son bulması ile kocasından da aylık almağa hak kazanan kimseye bu aylıklardan fazla olanı ödenir” hükmü aynı kanunun geçici 91. maddesi ile yürürlükten kalkmamış olup, uygulanmaya devam etmiştir. 02.07.1973 tarihinden sonra 506 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi kız çocuğu sıfatıyla hem eşten hem de ana/babadan gelir veya aylığın ikisi bir arada alınmayacak ve hak sahibi aksini talep etmediği sürece bu ölüm aylıklarından fazla olanı ödenecektir. Kaldı ki 5510 sayılı Kanunun Geçici 1. maddesi kapsamında kazanılmış haktan da söz etmek mümkün değildir.

Mahkemece, yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular çerçevesinde, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yanılığılı değerlendirmeye dayalı olarak hüküm kurulması, usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.

O hâlde, davalı Kurum vekilinin bu yönleri amaçlayan temyiz itirazları kabul edilmeli ve İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 33. Hukuk Dairesinin istinaf başvurusunun esasın reddine ilişkin kararının kaldırılarak İlk Derece Mahkemesince verilen hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 33. Hukuk Dairesi kararının HMK'nın 373/1. maddesi gereğince kaldırılarak temyiz edilen İlk Derece Mahkemesi hükmünün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 20/05/2021 gününde oybirliğiyle karar verildi.